14 BRUGGEN VOOR HOUTHAVEN ERIDANOS

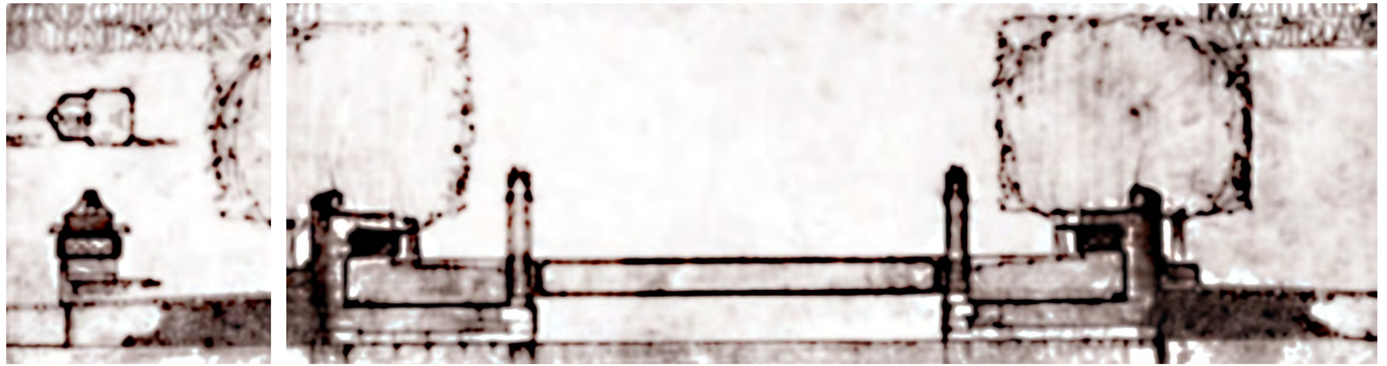

Studie naar brug nr 276 van Pieter Lodewijk Kramer ca 1930

verbindingen tussen verleden en toekomst

www.vharch.nl
www.parklaan.nl
www.pauldekort.nl

Parklaan® Landschapsarchitecten

verburg hoogendijk architekten

Paul de Kort
beeldend kunstenaar

Verburg Hoogendijk Architekten / Parklaan Landschapsarchitecten / Paul de Kort Beeldend Kunstenaar

De expressieve heftorens aan de Weespertrekvaart zijn identiek aan de Oostertoegangsbrug

Brug nr. 276 uit 1930 van **architect Piet Kramer** en constructeur Wieger de Graaff overspande **de Oostertoegang** vlak bij het Centraal Station in Amsterdam, maar moest in het begin van deze eeuw wijken voor de aanleg van de IJtram. De hefbrug ligt nu opgeslagen en zal binnenkort de oostertoegang naar de nieuw te bouwen woonwijk De Houthaven markeren.

Ondanks de robuuste functionaliteit van de vier heftorens klinkt in de vormgeving van deze brug op een subtiele manier de expressionistische beeldtaal door van de Amsterdamse School, waar Piet Kramer een vooraanstaand vertegenwoordiger van was. Hiermee legt de Oostertoegangsbrug tevens een **symbolische verbinding** tussen de stijlvolle architectuur van de Spaarndammerbuurt en het zuiver functionele van een post industriegebied zoals de voormalige Houthavens.

Voor ons als ontwerpteam is hiermee de toon gezet; d**e 14 nieuw te bouwen bruggen in De Houthaven moeten een sobere functionaliteit koppelen aan een stijlvolle vormgeving met oog voor detail en gevoel voor materialiteit, intimiteit en sfeer.**

De Oostertoegangsbrug of Brug nr. 276

Brug 400 over het Amstelkanaal is een klassiek voorbeeld van een Kramerbrug in de stijl van de Amsterdamse school. Kenmerkend aan de Kramerbruggen is dat zij tevens werden ontworpen als prettige verblijfsplaatsen. Er is veel oog voor detail, vaak ruimte voor bankjes, kleine pleintjes en aandacht voor groen.

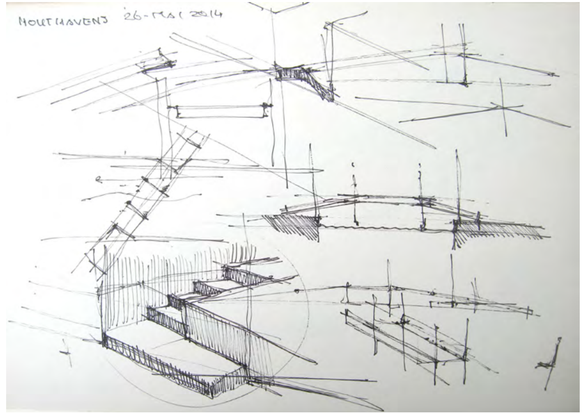

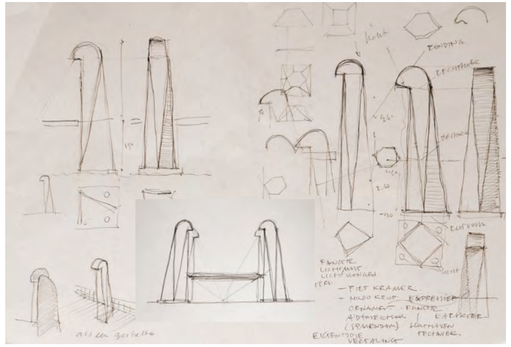

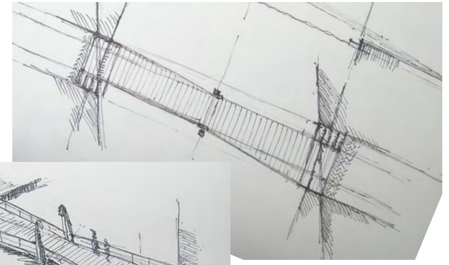

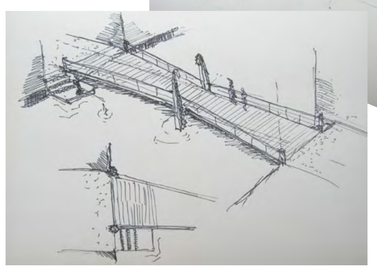

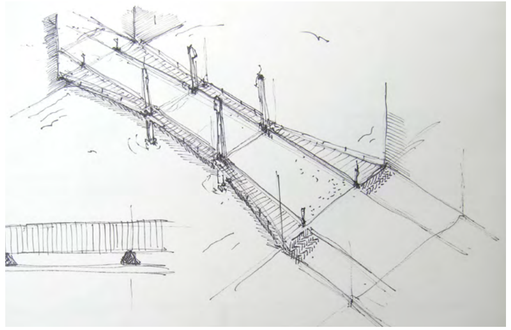

Naast de **Oostertoegangsbrug** zijn er drie nieuwe bruggen die De Houthaven met haar directe omgeving verbinden. Deze bruggen krijgen markante pylonen die op een eigentijdse manier refereren aan de heftorens van de brug van Kramer. De overige bruggen verbinden de eilanden onderling. Deze zijn qua detaillering en constructie meer verwant aan de binnenstedelijke Kramerbruggen.

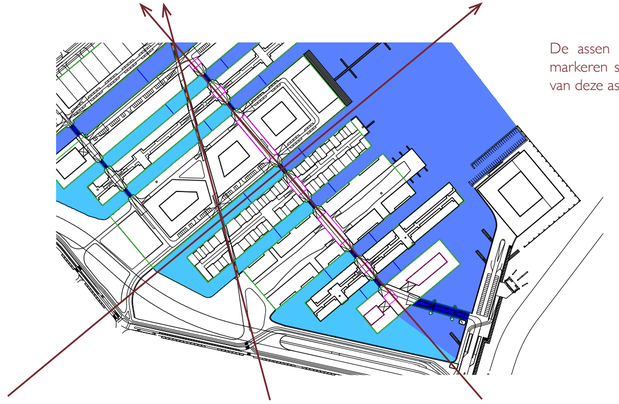

zonnestand ca 14.30 uur a.m. zonnestand ca 11.00 uur (MET) zonnestand ca 9.00 uur p.m.

De assen en grachten in het stedebouwkundige plan van De Houthaven markeren specifieke momenten van de dag waarop de zon in het verlengde van deze assen staat. Details in de bruggen vangen dit licht en concentreren het.

Door haar ligging aan het IJ heeft De Houthaven de potentie uit te groeien tot hét podium voor het internationaal vermaarde Hollandse Licht. Het zonlicht dat 's middag vanuit het zuidwesten via de grachten Houthaven in prikt heeft ons geïnspireerd tot de gefacetteerde vormgeving en detaillering van de brugpijlers. Zij vangen het licht en concentreren het.

De grachten leiden het zonlicht de wijk in. De kades mogen het licht daarom nergens hinderen of tegen houden, bijvoorbeeld door uitstekende bruggenhoofden. De kades zijn recht en ononderbroken en bij de bruggen laten wij de kades hier en daar zelfs iets terug vallen om plaats te bieden aan plekjes aan het water, zoals Piet Kramer dat ook zou hebben gedaan. Dit zijn plekken waar je als bewoner heel dicht aan het water kunt verblijven en waar je zicht hebt op de onderconstructie van de bruggen. Je kunt hier met een drankje aan het water zitten of in de winter je schaatsen onderbinden.

Het middaglicht uit het zuiden tot zuidwesten prikt in de grachten van De Houthaven en krijgt daar alle ruimte.

De drie bruggen die De Houthaven met haar directe omgeving verbinden worden gemarkeerd met pylonen die op een eigentijdse manier refereren aan de heftorens van de Oostertoegangsbrug. In de koppen zijn lichtarmaturen aangebracht die het brugdek aanlichten.

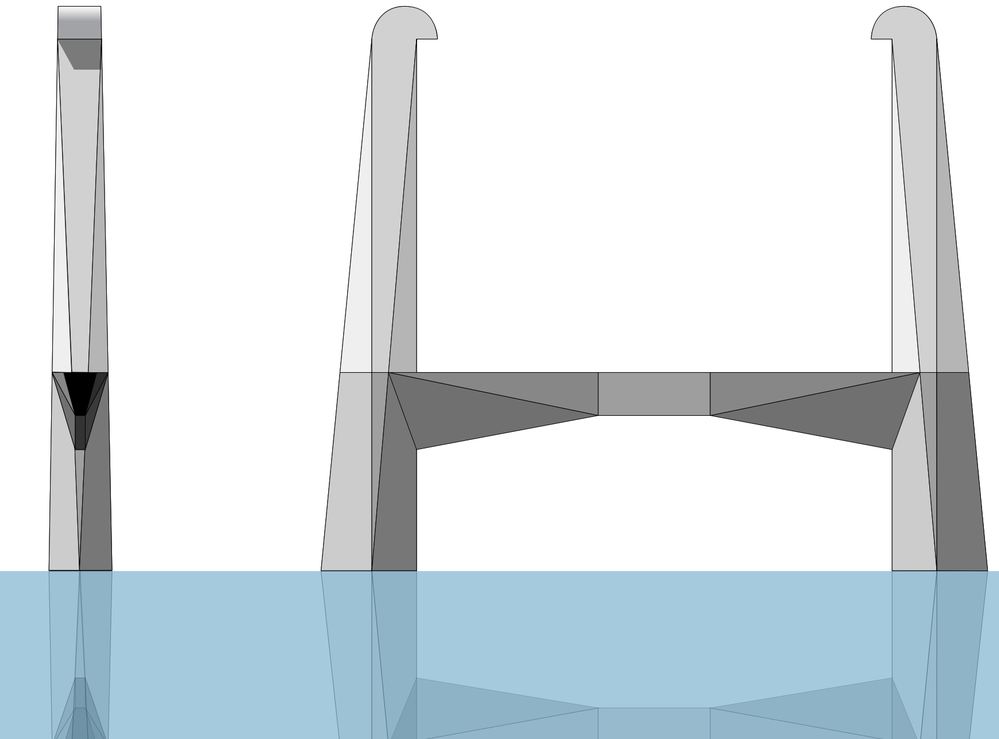

De bruggen die de eilanden onderling verbinden zijn verwant aan de binnenstedelijke Kramerbruggen. De gefacetteerde vormgeving vangt en concentreert het zonlicht. De diamantvormige koppen verwijzen naar de ornamentiek van de klassieke Kramerbruggen. Elke gracht krijgt haar eigen diamantvorm.

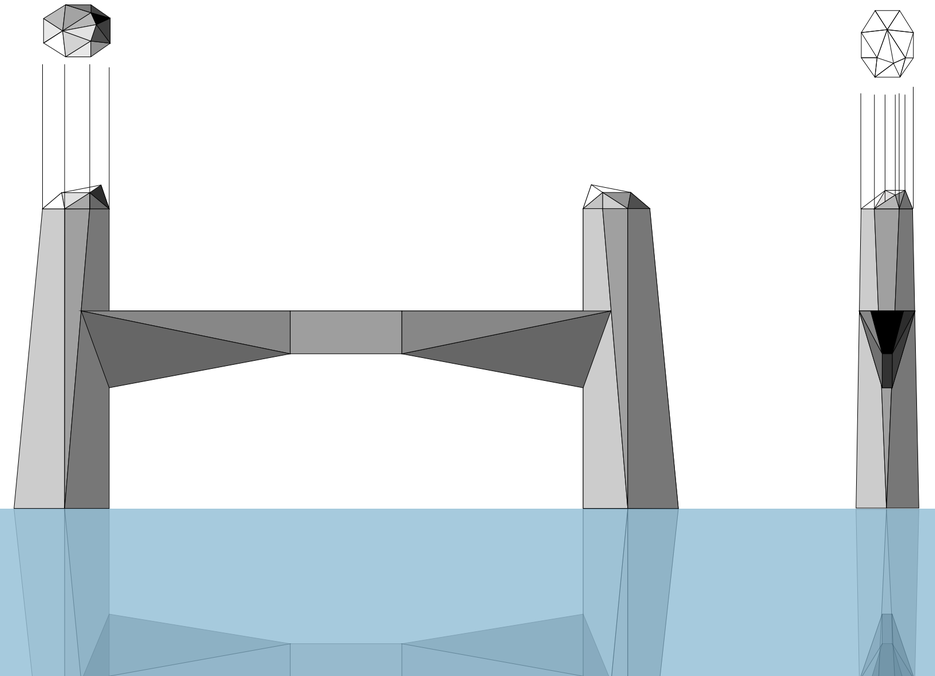

Aanzicht verkeersbruggen (type A1)

- Prefab betonnen trap
- Prefab betonnen pijlers
- Prefab brugdekken
- Stalen leuningen duplex-coating in kleur
- Diamantvormige koppen

- Doorvaartprofiel; 1.900 x 5.000

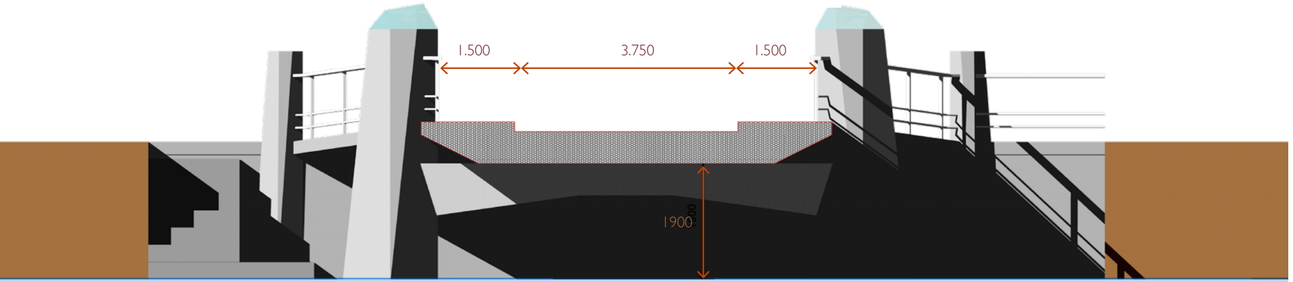

Doorsnede verkeersbruggen (type A1)

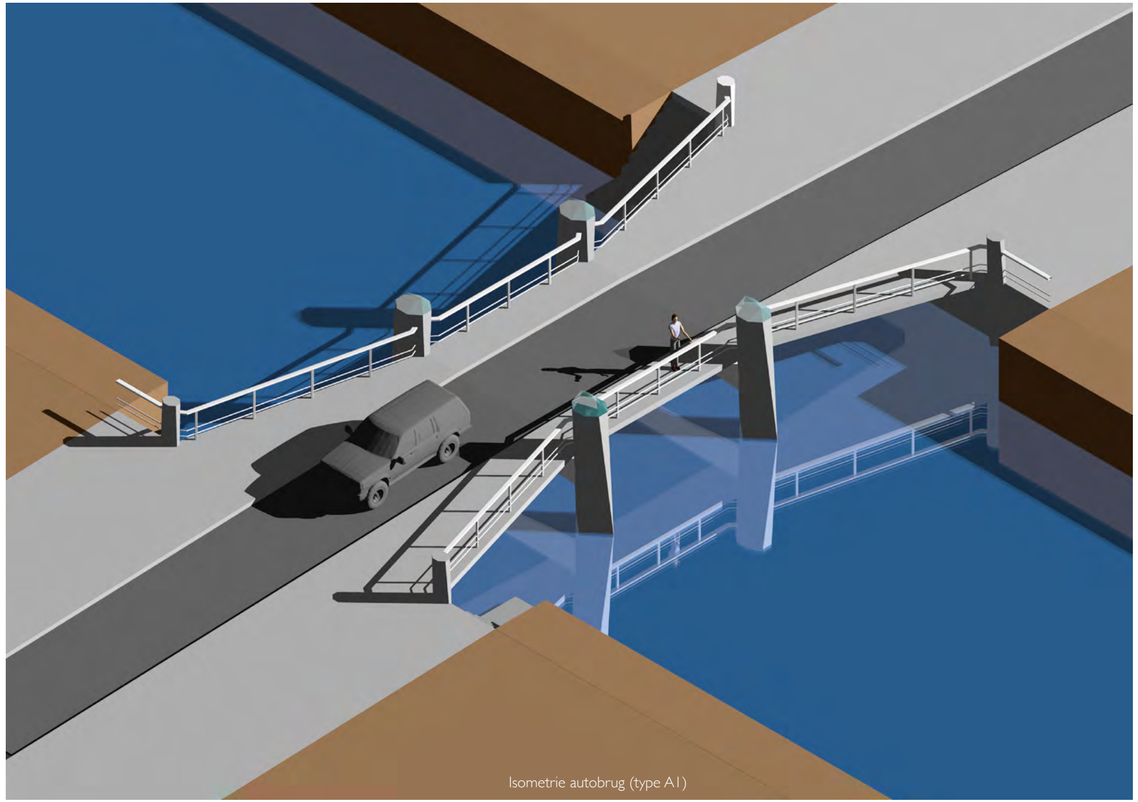

Isometrie autobrug (type A1)

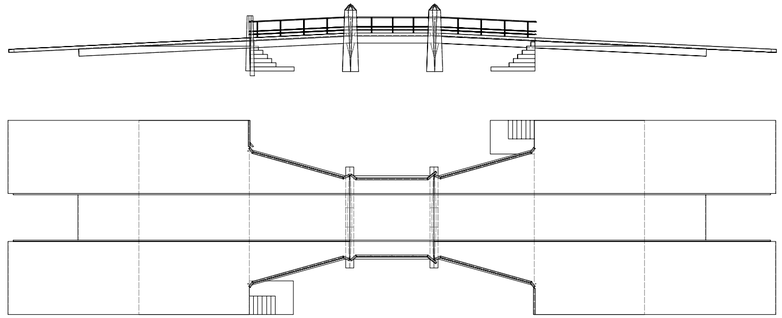

Brugtype A1: 8 verkeersbruggen met overspanning van 18 meter, breedte 6,75 meter, doorvaartprofiel 1,90 x 5,00 meter

Aanzicht voetgangersbrug (type B2)

- Prefab betonnen trap
- Prefab betonnen pijlers
- Prefab brugdekken
- Stalen leuningen duplex-coating in kleur
- Stalen pylonen met lichtarmaturen

- Doorvaartprofiel; 2.500 x 5.000

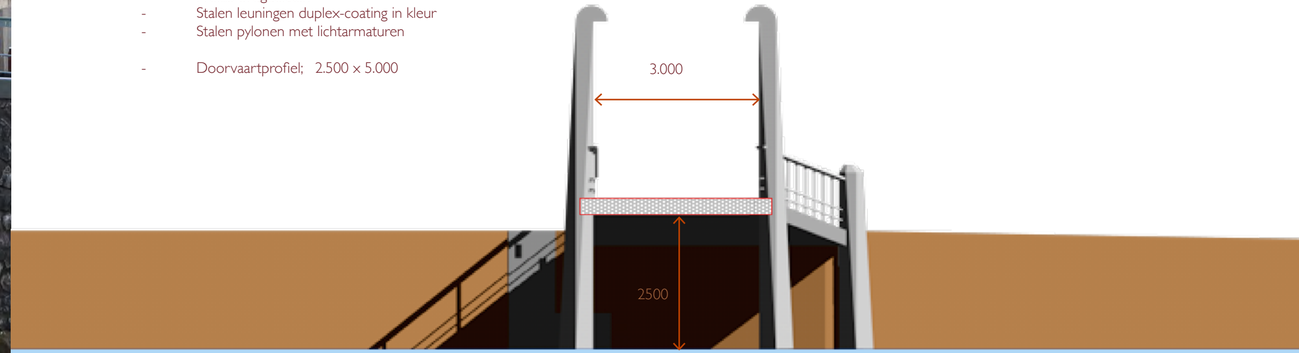

Doorsnede voetgangersbrug (type B2)

Verkeersbrug met pylonen in aanbouw

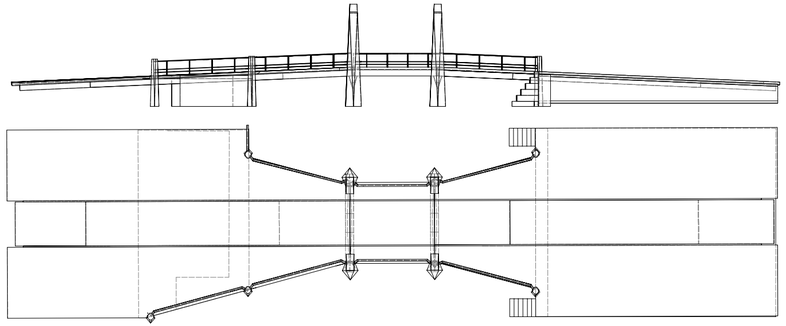

Brugtype A2: verkeersbrug met overspanning van 20 meter, breedte 8,50 meter, doorvaartprofiel 2,50 x 5,00 meter

Kunst in Houthaven

Geinspireerd op de typologie van de klassieke Kramerbruggen maken we ornamenten op de koppen van de lage pijlers die 11 van de 14 bruggen sieren. Deze objecten zijn op hun beurt weer geïnspireerd op de versieringen van de beeldhouwer Hildo Krop, waar Kramer vaak mee samenwerkte. Als logische voortzetting van de vormentaal van de architectuur van de pijlers zijn dit gefacetteerde, diamantvormige objecten.

Kunst in de publieke ruimte is per definitie 'site specific' of 'plaatsbepaald'. Hiermee bedoelen wij dat het kunstwerk, haar plek én het onderliggende landschap onlosmakelijk met elkaar verbonden dienen te zijn, zowel fysiek als mentaal, en gelaagd in betekenis.

De 14 bruggen in Houthaven zijn vernoemd naar havensteden rond de Oostzee en de Baltsiche Zee, het gebied waar in de 17e en 18e eeuw het hout vandaan kwam wat in de Houthavens werd gewaterd en verhandeld.

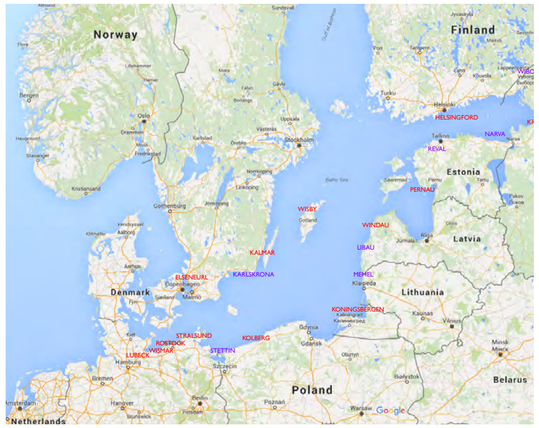

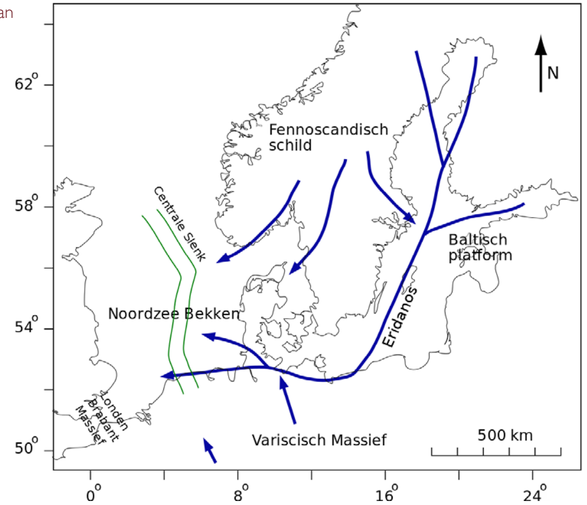

IJSTIJDEN IN NEDERLAND

De maximale verbreiding van het landijs in Nederland gedurende het Saalien, ca. 150.000 jaar voor heden.

ERIDANOS

De mythologische benaming die de oude Grieken gaven aan een gigantische rivier die vroeger in het gebied van de huidige Oostzee zou hebben gestroomd was ERIDANOS of de Barnsteenrivier.

Barnsteen is gefossiliseerd hars dat miljoenen jaren geleden uit de stammen van naaldbomen is 'gebloed'. De naaldbomen groeiden met name in het gebied rond de Oostzee en de Baltische Zee. In de barnsteentjes zitten soms op hun beurt weer fossielen van kleine reptielen of insecten.

Het is heel goed denkbaar dat tijdens het Saaliën (de voorlaatste ijstijd) barnsteentjes met het oprukkende landijs vanuit het Oostzeegebied naar het zuidwesten zijn verplaatst. De begrenzing van het landijs liep destijds, vertaald naar de huidige topografie, tot de lijn Haarlem-Nijmegen. Dat wil zeggen dat het landijs ter hoogte van Amsterdam ook stukjes barnsteen in de bodem heeft afgezet.
Een van de glaciale bekkens vlak boven het huidige Amsterdam heeft in veel later tijden geleid tot het ontstaan van het OerIJ, een brede getijdengeul met open verbinding naar de Noordzee, waarvan het huidige IJ ten noorden van Amsterdam nog een stille getuige is.

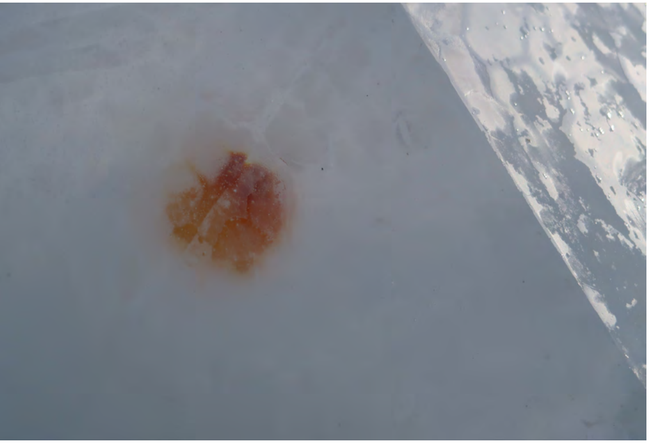

De massief glazen objecten op de pijlers roepen de associatie op met ijs, permafrost.
Het zijn gefacetteerde objecten, deels mat, deels gepolijst, deels transparant, deels opaak met hier en daar ingesloten luchtbelletjes. De kwaliteit van het glas is kristalachtig, letterlijk 'glashelder' en heeft van zichzelf geen kleur.
Ergens in het object zitten kleine amber-, 'bernsteingelb' kleurige objectjes, ingekapseld in het glas,
als 'gefossiliseerde hars' of barnsteen.

De gefacetteerde vorm van de glazen objecten is steeds identiek, maar de sporen van het productieproces in de oven, de luchtbelletjes, sporen en patronen op de huid en de vrijheid die we hebben bij het positioneren en componeren van de ingekapseld 'barnsteentjes', maakt dat ieder object uniek is.

Ornamenten op de voetgangersbruggen geplaatst in oktober 2019

Gemeente
Amsterdam